

فلسفه ارتباطات

دیدگاه‌ها و بینش‌های معاصر

کتاب‌های دیگر نشر لوگوس در حوزه ارتباطات و مطالعات فرهنگی

- فهم صنایع رسانه‌ای. تیموزی هیونزو آماندا تی. لاتز. ترجمه احسان شاه‌قاسمی.
- روزنامه‌نگاری دیگرگونه، صداهاى دیگرگونه. تونی هارکاپ. ترجمه مهدی منتظر قائم و جعفر محمدی.
- فهم فرهنگ مادی. یان وودوارد. ترجمه شایسته مدنی لواسانی.
- انگاره‌های میان فرهنگی مردم آمریکا از مردم ایران. احسان شاه‌قاسمی.

Philosophy of Communication, Vol. II
Edited by
Konstantine Boudouris and Takis Poulakos
Ionia Publications, 2002

Persian translation published by
© Logos Publications 2020

فلسفه ارتباطات

دیدگاه‌ها و بینش‌های معاصر

ویراستاران انگلیسی
کنستانتین بودوریس و تاکیس پولاکاس

ترجمه

غلامرضا آذری
(عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی)

حسین کیانی
(پژوهشگر و مترجم حوزه فلسفه و ادبیات)

عنوان و نام پدیدآور: فلسفه ارتباطات: دیدگاه‌ها و بینش‌های معاصر/
ویراستاران کنستانتین بودوریس، تاکیس پولاکاس؛ ترجمه غلامرضا آذری، حسین کیانی.
مشخصات نشر: تهران: لوگوس، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری: ۴۴۰ ص؛ ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.
شابک: ۰۰-۲۰-۶۲۸۸-۶۲۲-۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا

یادداشت: عنوان اصلی. Philosophy of Communication Vol. 2, 2002

موضوع: ارتباط - فلسفه Philosophy -- Communication

موضوع: ارتباط - یونان - تاریخ -- Greece -- History Communication

شناسه افزوده: بودوریس، کنستانتین ویراستار Boudouris, Konstantine

شناسنامه افزوده: پولاکاس، تاکیس، ویراستار Poulakos, Takis

شناسنامه افزوده: آذری، غلامرضا، ۱۳۵۰ - مترجم

شناسنامه افزوده: کیانی، حسین، ۱۳۳۹ - مترجم

رده‌بندی کنگره: P۹۰

رده‌بندی دیویی: ۳۰۲/۲۰۱

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۵۸۹۷۷۵۶

لوگوس

فلسفه ارتباطات: دیدگاه‌ها و بینش‌های معاصر

ترجمه غلامرضا آذری و حسین کیانی

ویراستار: اکرم‌السادات ساکت

طراح جلد: حسین راست‌منش

چاپ اول: ۱۳۹۹

شمارگان: ۴۰۰

شابک: ۰۰-۲۰-۶۲۸۸-۶۲۲-۹۷۸

قیمت: ۸۰۰۰۰ تومان

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید آن به طور کلی یا جزئی، به هر شکل اعم از چاپ، فتوکپی، اسکن، صوت، تصویر یا انتشار الکترونیک بدون اجازه مکتوب از نشر لوگوس ممنوع است.

موبایل مرکز پخش: ۰۹۰۲۱۵۴۰۰۴۲

فروشگاه آنلاین لوگوس

www.irlogos.com

تقدیم به استاد و پیام‌آور سخن، شیخِ اجلِ سعدی شیرازی
که بیان‌گری‌های رازآمیز شعر و نثر او در اثر سترگش کلیات
به‌ویژه دو کتاب *بوستان* و *گلستان* از جمله شاهکارهای ادب
فارسی و توجه خاص به فلسفه ارتباطات و درس زندگی
برای بودن و شدن است.

غلامرضا آذری و حسین کیانی

فهرست

۱. اشاره ۱
۳. دیباچه مترجمان ۳
۹. مقدمه ویراستاران ۹
- ۱ هُنر ارتباطات و تطور آن ۲۳
- ۲ موسیقی و اصول الهام و ارتباط ۳۷
- ۳ «تصویرهای کوچک حقیقت»: تعریف زبان دینی از نظر گریگوری نازیانزوس و گریگوری پالاماس ۵۳
- ۴ هنر جنگ: نظر ارسطو دربارهٔ بلاغت و ترس ۷۱
- ۵ نظر تان رامی فهمم: برهان بصری و بلاغت برای شبکهٔ وب جهان گستر ۹۱
- ۶ روش نظر جمعی ارسطو [مشهورات]: بافت‌های فرهنگی و مرجعیت علمی ۱۱۳
- ۷ قیاس و گفت‌وگو: تأملاتی در سنجش افلاطون از نوشتار ۱۴۳
- ۸ بازگشت بلاغت ۱۵۵
- ۹ ایسوکراتیس، بلاغت، و آرمان‌سازیِ تعلیم و تربیت مدنی ۱۷۹
- ۱۰ «بیگانه» در آثار افلاطون: مفاهیم گفت‌وگوی میان فرهنگی ۱۸۹
- ۱۱ ارتباطات فرهنگی از طریق رایانه‌ها ۲۰۵
- ۱۲ ارتباط‌گری اطلاعات واحد با انسان و ماشین: آیا از اساس تفاوتی وجود دارد؟ ۲۱۷
- ۱۳ گفت‌وگو و اروس در رسالهٔ فایدروس ۲۲۹
- ۱۴ مفاهیم هنر در اخلاق نیکو ماخوسی ارسطو: از مُحاکات تا ارتباطات ۲۵۳
- ۱۵ شعر، داستان و اسطوره‌شناسی به مثابه ابزار ارتباطات ۲۶۵
- ۱۶ گورگیاس و رسالهٔ گورگیاس: بلاغت در گفت‌وگو ۲۷۹
- ۱۷ نظر افلاطون دربارهٔ بلاغت، سُخن و نوشتار ۲۸۹
- ۱۸ ذکاوت، حکمت عملی و بلاغت سنجیده: نظر ارسطو دربارهٔ آلکیبیادیس ۲۹۹
- ۱۹ دربارهٔ ساختار بلاغت در آرای ارسطو: فضای گفتار، خود و دیگری ۳۱۱
- ۲۰ فلسفهٔ ارتباطات: گفت‌وگوی افلاطونی و روش سقراطی ۳۲۵

- ۲۱ میان گفت‌وگو و تک‌گویی: اهمیت گفت‌وگو با خود در کار آگوستین ۳۴۱
- ۲۲ انتخاب حکمت: کتاب امثال و گسترش بلاغت سوفسطایی ۳۴۹
- پیوست: کتاب‌شناسی توصیفی فلسفه ارتباطات ۳۶۳
- واژه‌نامه انگلیسی به فارسی ۴۱۱
- نمایه نام‌ها ۴۲۱
- نمایه موضوعی ۴۲۵
- درباره ویراستاران و مترجمان ۴۳۱

اشاره

مرکز بین‌المللی فلسفه و فرهنگ یونانی (آی. سی. سی. جی. پی. سی.)^۱ نهادی دانشگاهی، پژوهشی و فرهنگی- غیرانتفاعی و جایگاه آن در جزیره ساموس (پیتاگوریون)^۲، سرزمین آیونیا^۳ که زادگاه فلسفه نیز است.

هدف این مرکز ارتقای پژوهش‌های بین‌المللی درباره فلسفه یونانی و هماهنگ‌سازی، رشد و توسعه پژوهش‌هایی بوده و هست که به دست اهل فن در زمینه فلسفه و فرهنگ یونانی انجام گرفته است. از دیدگاه این مرکز، فلسفه یونانی شامل خلق آثار فلسفی یونانی از زمان پیش سقراطیان^۴ تا به امروز می‌شود؛ چه این آفرینش‌های فکری به همان زبان یعنی

1. International Center for Greek Philosophy and Culture (ICGPC)

2. Samos (Pythagorion)

۳. اشاره به فرهنگ بنیادی و تاریخی «ایونیا = یونیا» که نخستین مراحل تمدن یونان را دربر می‌گرفت. گاه به آن «ایونی» ← [Ionia] هم اطلاق می‌شود. این مراحل را یونانی‌های ساکن شهر ملیتوس در آسیای کوچک و یونانی‌های ساکن جزیره‌های لسبوس و تئوس (Lesbas & Teos) در دریای اژه توسعه دادند. این‌ها اولین کسانی بودند که راه مستقل تفکر را پیش گرفتند، راه که جد و جهد فکری یونان به مثابه فرهنگی مستقل از آن سرچشمه گرفته است. م.

۴. خطاب به دوره‌ای بسیار مهم و کلیدی در تاریخ فلسفه و فلسفه ارتباطات روشن‌اندیشی. عصر یا دوره پیش سقراطیان (Presocratics)؛ اشاره به نخستین متفکران و اندیشمندان اولیه یونانی دارد که عقل باوری را در شناخت اساسی مسائل و قوانین طبیعی، و محیط پیرامون متحول ساختند و ریشه‌ای‌ترین حرکات فکری آنها به قرن ششم ق. م بازمی‌گردد. برای نمونه: تالس را اولین متفکر رسمی این دوران می‌نامند که معتقد بود جهان مادی ممکن است از بُعد/رباط شناختی در اصل از یک عنصر یا ماده اولیه تشکیل شده باشد، اما به اشتباه آن را عنصر آب برمی‌شمرد. پس از او می‌توان به شاگرد وی **آناکسیماندر میلتوسی** نگریست یا کسان دیگری چون: **آناکسیمنس**، **هراکلیت**، **فیثاغورس ساموسی**، **پارمیندس**، **امپدوکلس**،

«زبان یونانی»^۱ بیان شده‌اند. از این رو، نه تنها فلسفه کلاسیک یونان باستان بل، فلسفه آباب کلیسا^۲ همراه با فلسفه بیزانس،^۳ فلسفه جدید و فلسفه معاصر یونان هم به مثابه فلسفه یونانی برشمرده می‌شوند.

به علاوه، با توجه به گسترش فعالیت‌ها در شرق اژه،^۴ هدف این مرکز تسهیل ارتباطات میان مردم از فرهنگ‌های مختلف است، تا بتواند جایگاهش را در مقام چراغ راهنما و حامی و پشتیبان ارزش‌های خلاق یونانی، مسیحی و روح جهانی پابرجا سازد.

لئوکیپوس، دیمقراطیس و ... م.

1. Greek Language

۲. **آباب کلیسا** (Church Fathers)؛ یا نخستین رهبانان دین در کلیسا. پس از نویسندگان دوره رشد، آموزش و الهام دینی در یونان باستان که با مرگ «یوحنا» در حدود سال ۱۰۱م پایان گرفت، این عالمان دینی سر برآوردند، و بدان علت به این نام شهره شدند که آباب مسیحیت برخی از حواریون یا رسولان را می‌شناختند و از آن‌ها مستقیم یا غیرمستقیم تعلیم گرفته بودند. در بین آن‌ها می‌توان از قدیس پولوکارپوس، قدیس ایگناتیوس و قدیس کلمنس نام برد که مشهورتر بودند. م.

۳. **فلسفه بیزانس** (Byzantine)؛ اشاره به دوره‌ای از تاریخ تمدن یونان باستان است که امپراتوری بیزانس یا *بوزانتیون* [Byzantium] جز تداوم کلی سده‌های میانه آن محسوب نمی‌شود. در واقع، خاک بیزانس شامل یونان، شبه جزیره بالکان در جنوب دانون آسیای باختری تا دره دجله و فرات، مصر و نواحی ایتالیا بود. از این رو، علم فلسفه در این دوران شور و شکوفایی همه‌جانبه در بین اندیشمندان وقت تبدیل شد. برای نمونه، گویش آتیکانی، خواندن و بحث در باب آثار کلی یونانی، و از حفظ کردن سرودهای عامه پسند هومری ... شروع اندیشه فلسفی بود که شرط ورود به آموزش فن خطابه یا بلاغت و معانی بیان را ممکن می‌ساخت.

م.

4. Eastern Aegean

دییاجه مترجمان

مُجلد دوّم فلسفه/ارتباطات با تأکید بر رویکردها و اندیشه‌های معاصر پس از گذشت چهار سال تلاش مداوم و پی‌گیرانه مترجمان هم اکنون به حضور شما خوانندگان، دانشجویان، استادان و ارتباط پژوهان علاقه‌مند به جُستارهای تاریخی و فلسفی «علم ارتباطات»^۱ تقدیم می‌شود. در این مُجلد، کنستانتین بودوریس^۲ با همکاری تاقیس پولاکاس^۳ در برابندی ژرف‌نگر به فلسفه ارتباطات محض^۴ در دوران کنونی و در مقام ویراستاران بی‌طرف به تنظیم و تدوین ۲۲ جُستار همت گماشته‌اند؛ و از این رهگذر، دیدگاه‌ها و عقاید متفاوت و گاه مُتباين را مدّ نظر قرار داده‌اند. همان‌طور که در آغاز دییاجه مُجلد یکم گفتیم که ادبیات سه حوزه گسترده، مهّم و بنیانی «تاریخ فلسفه/ارتباطات»، «فلسفه/ارتباطات» و «فلسفه نظریه‌های/ارتباطات» در انواع انسانی و جمعی آن در چارچوب آثار پارسی اعم از تألیف یا ترجمه، با رویکرد سنتی، جدید و روشمند در عرصه‌های مطالعات دانشگاهی علم ارتباطات در ایران تا به امروز همواره مهجور و محدود مانده است! و تصریح کردیم شاید بتوان برخی از دلایل این ناموزونی و ناهماهنگی فکری و روشی را از

1. Communication Science

2. Konstantine Boudouris

3. Takis Poulakos

۴. «ارتباطات محض» (*Pure Communications*) از دیدگاه فلسفی آن نوع از اندیشه‌ها و رویکردهایی است که به آن‌ها فارغ از انگیزه‌های «عملی و کاربردی» پرداخته می‌شود و بیش‌تر جنبه‌های نظری (Theoretical) و «ذهنی» (Subjective) ارتباطات را مطمح نظر قرار می‌دهد. این نوع ممارست در حوزه علم ارتباطات از عصر یا دوره پیشین سقراطیان وجود داشته است. به دیگر معنا، فیلسوفان سقراطی نظیر تالس یا آناکسیماندر از جمله فیلسوفانی بودند که نگاه محض به ارتباطات داشتند. برای مثال، تالس «آب» را ماده ابتدایی همه چیز می‌دانست و این دیدگاه مطلق او هنوز در بین فیلسوفان ارتباطی جهان معاصر جای بحث بسیار دارد. .م.

یک سو، نحوه شکل‌گیری تاریخ علم ارتباطات و رسانه‌ها در ایران و از سوی دیگر، برنامه‌ریزی درسی،^۱ تخصصی^۲ و جامع^۳ برای آموزش و پژوهش آن برشمرد. به نظر می‌رسد یکی از دغدغه‌های اساسی در این زمینه، بی‌توجهی به روایت‌شناسی تاریخ علم ارتباطات در ایران باشد.^۴ در هر حال، هنوز راهی طولانی در پیش است و امیدواریم که پرسش‌ها و پاسخ‌های لازم و کافی در این باره بتوانند راه‌گشای طرح مسایل اساسی در درک و استنباط درست و دقیق شیوه‌های تفسیر و تبیین تاریخی و فلسفی علم ارتباطات در ایران شوند. مجلد دوم یا کتاب حاضر، مُکمل مُجلد یکم و به نوعی تکه گمشده آن است که شامل نوشتارها و مقاله‌های برگزیده نخستین همایش فلسفه ارتباطات سال ۲۰۰۲ آتن در کشور یونان و کاوش‌های فیلسوفانه دربارهٔ برخی مسایل عمده و اساسی فلسفه پژوهانه علم ارتباطات است که در زمینه ماهیت «ارتباط» در بستر گفتمان‌های مُسلط^۵ رفتار، کلام، نوشتار، سخن، گفت‌وگو، بلاغت، روش، هنر و تأمل و تجلی روابط انسانی^۶ شکل گرفته است. در این مُجلد، پرسش‌های بنیادی زیر بازنتاب تأمل‌برانگیز نویسندگان و شرکت‌کنندگان در همایش است: ارتباط و ارتباطات در اندیشه آدمی چگونه پدیدار می‌شود؟ هنر ارتباطات چیست؟ و دگرپرسی و تطور آن چه ابعادی پیدا می‌کند؟ قیاس و گفت‌وگو بر چه اساسی مبنای سنجش نوشتار افلاطونی شده است و از آن تأسی می‌پذیرد؟ آیا موسیقی در انتقال پیام از خاستگاه ارتباطات الهام می‌گیرد؟ زبان دینی چه تصویری از ارتباطات حقیقی و جلوه‌های آن ارائه می‌دهد؟ بلاغت و ترس در نظر ارسطو چه رابطه‌ای با یکدیگر دارند؟ آیا بُرهان بصری و بلاغت برای شبکه وب جهان‌گستر زمینه‌ای قابل تأمل

1. Curriculum Planning

2. Professional

3. Exhaustive

۴. سرگذشت علم ارتباطات و نحوه شکل‌گیری آن در ایران هرگز به حوزه ورشته‌ای مستقل در دانشگاه‌ها، حتی مؤسسه‌های رسانه‌ای تبدیل نشده است! اتفاق نظر در این مورد وجود ندارد و اغلب با طرح نظرها و دیدگاه‌های نامرتب و پراکنده روبه‌رو هستیم. روایت‌های شبه تاریخی و به چاپ رسیده محدود هم بیش‌تر سوبه‌های «روابط عمومی» و «روزنامه‌نگاری» را به عنوان رشته‌های مستقل مطرح کردند. م.

5. Dominant Discourses'

6. Human Relation

محسوب می‌شود؟ روش نظر جمعی یا مشهورات ارسطو از چه بافت‌های فرهنگی و مرجعیت علمی برای درک ارتباطات استفاده می‌کند؟ بازگشت بلاغت چیست؟ و چگونه از طریق آن ارتباطات معنا می‌شود؟ بلاغت و آرمان‌سازی تعلیم و تربیت مدنی در اندیشه ایسوکراتس چه فراگرد ارتباطی را ایجاد می‌کند؟ «بیگانه» در آثار افلاطون چه مفهومی دارد و در گستره مفاهیم گفت‌وگوی میان فرهنگی چه نقش و کارکردی دارد؟ ارتباطات فرهنگی از طریق رایانه‌ها چگونه صورت می‌پذیرد؟ تبادل اطلاعات واحد با انسان و ماشین چگونه ممکن می‌شود؟ آیا تمایز اساسی میان آن‌ها وجود دارد؟ گفت‌وگو و اروس در رساله فایدروس چه معنای ارتباطی را منتقل می‌کنند؟ مفهوم هنر در اخلاق نیکوماخوسی ارسطو چگونه تجلی یافته و از محاکات تا ارتباطات چه مراحل را طی می‌کند؟ آیا ارتباطات ابزاری برای فهم شعر، داستان و اسطوره‌شناسی است؟ مفهوم «بلاغت» در رساله گورگیاس افلاطون چه اهمیتی دارد؟ و نقش آن در پای‌بندی به گفت‌وگو چیست؟ دیدگاه‌های ارتباطی افلاطون درباره بلاغت، سخن و نوشتار چیست؟ نظر ارسطو درباره آلبیادیس از دیدگاه ذکاوت، حکمت عملی و بلاغت سنجیده چیست؟ ساختار بلاغت در آرای ارسطو از منظر فضای گفتار، خود و دیگری چگونه شکل می‌گیرد؟ آیا گفت‌وگوی افلاطونی و روش سقراطی آمیزه‌ای نامناسب برای درک فلسفه ارتباطات است؟ اهمیت ارتباطات گفت‌وگویی نزد آگوستین قدیس از دیدگاه فضای گفت‌وگو و تک‌گویی بر چه استدلال‌هایی استوار است؟ کتاب امثال سلیمان چه نقش و کارکردی در گسترش بلاغت سوفسطایی دارد؟ و «انتخاب حکمت» چه معنایی را برای آن باز می‌آفریند؟ ارزش‌های موجود در این پرسش‌ها که به نوعی موضوع محوری متن سخنرانان محسوب می‌شود، زمانی به درک درست می‌رسد که همراه با متن هر مقاله خواننده و بررسی شود. نویسندگان و مؤلفان این مجلد در مقام سخنرانان، هماهنگ با تحولات پیچیده جهان معاصر، آن بخش از ارتباطات را به رهیافت فلسفی فرا خوانده‌اند که در برگیرنده چالش‌های معنایی، بلاغی، مفهومی و هنری است که اغلب فلسفه پژوهان ارتباطی به منزله ابزاری سودمند و قابل تأمل در نظر می‌آورند. در هر حال، در این مجلد هم مانند مجلد یکم با نوعی از تاریخ عقاید فلسفی در ارتباطات مواجه هستیم که ارتباطات انسانی، میان‌فردی، گروهی و ادبی را در بستری وسیع از

تعامل‌های مُتقن ارتباطی و رسانه‌ای متمرکز کرده، توأم با دیدگاه‌های درون‌فهمی^۱ و ارزیابانه^۲ به شرح و بازتفسیر وارد می‌کند.^۳

درباره سهم ترجمه این مُجلد نیز باید تصدیق کنیم که در عین توجه به تمامی معادل‌ها و هماهنگی‌های واژگانی متن و پیام مقاله‌ها در هر دو حوزه فلسفه و ارتباطات، میان مترجمان اشتراک نظر کامل وجود داشت، چنان‌که سه مقاله از این مُجلد به زبان فرانسه بودند که از سوی مترجمان‌شان به تتبع و تأمل بیش‌تری نیاز پیدا کردند. به این ترتیب، از مقدمه ویراستاران، فصل‌های یکم، دُوم، پنجم، هفتم، هشتم، سیزدهم، هفدهم، هیجدهم، نوزدهم، بیستم، بیست‌ویکم و بیست‌ودوم را «غلامرضا آذری» (پژوهشگر و مترجم حوزه ارتباطات و عضو هیئت علمی دانشکده علوم ارتباطات و مطالعات رسانه در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی) و فصل‌های سوم، چهارم، ششم، نهم، دوازدهم، چهاردهم و پانزدهم را «حسین کیانی» (پژوهشگر، مترجم و ویراستار ارشد حوزه فلسفه و ادبیات) و فصل‌های مقاله‌های فرانسوی یعنی دهم و شانزدهم را «نصرالله قاسم‌پور» (پژوهشگر و مترجم حوزه ادبیات و فلسفه) و فصل‌های دهم را «آزیتا لسانی» (پژوهشگر و مترجم حوزه ادبیات زبان فرانسه و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی) به فارسی برگرداندند. در این مُجلد، تهیه‌واژه‌نامه، نمایه‌نام‌ها و نمایه موضوعی، کتاب‌شناسی توصیفی و پی‌نوشت‌ها را «غلامرضا آذری» و چکیده‌زندگی‌نامه ویراستاران و مترجمان را «حسین کیانی» به رشته‌تقریر کشیده‌اند، مترجمان در این دیباچه، از ارائه منابع درون‌متنی، تکمیلی و پایانی خودداری کرده‌اند، زیرا در مُجلد یکم، دیباچه مفصلی را در قالب جُستاری هدفمند عرضه کردند که کتاب‌شناسی قابل‌تأملی دارد. ضمن آن‌که با

1. Verstehen

2. Evaluative

۳. زمانی که با تأمل عمیق و بی‌طرفانه به تاریخ عقاید فلسفی در ارتباطات نظر می‌افکنیم، متوجه می‌شویم که از دوران پیشاسقراطیان تاکنون و از گذر نام‌افراد چون هراکلیتوس، پارمنیدس، دموکریتوس، پروتاگوراس، سقراط، افلاطون، ارسطو، کانت، دکارت و فیلسوفان معاصر نظیر هایدگر، گادامر، یاسپرس، باختین، دیویدسون، لومان، کاسیرر، جیمز، پیرس حتی مک‌اینتایر و... همگی به فلسفه ارتباطات علاقه‌مند بوده و به تدریس و پژوهش در این حوزه به‌طور مستقیم و غیرمستقیم پرداخته‌اند. م.

دیباجه مترجمان ۷ \

تتبع بیش‌تر در پایان مجلد حاضر، شاهد کتاب‌شناسی توصیفی فلسفه ارتباطات به قلم نیگل‌اس بنچرکی^۱ و فرانسوا کورن^۲ هستیم که مترجمان به منظور آشنایی تخصصی مخاطبان حوزه فلسفه ارتباطات، آن را به فارسی ترجمه کردند، هرچند که نسخه آنلاین آن در اختیار فلسفه‌پژوهان ارتباطی قرار دارد.^۳

در پایان، مترجمان امیدوارند که تنوع و گوناگونی جستارهای موجود در این مجلد برای خوانندگان و دانشجویان، به‌ویژه استادان متخصص حوزه ارتباطات و فلسفه و سایر حوزه‌ها و گرایش‌های دور و نزدیک، انگیزه و کشش بیش‌تری را ایجاد کند. هیچ اثری خالی از عیب و نقص نیست و مترجمان با روی‌گشاده‌پذیری هرگونه نقد، ارزیابی و تفسیر در فحوای جستارها و محتوای نوشتارها از سوی مخاطبان و خوانندگان فهیم و آگاه هستند و وظیفه خود می‌دانند که از بازخوانی و ویراستاری ادبی سرکار خانم اکرم السادات ساکت و همه همکاران و دوستان بزرگوار در نشر لوگوس به‌ویژه مدیریت محترم جناب آقای دکتر سید علی اصغر سلطانی، کمال تشکر و سپاسگزاری‌شان را ابراز کنند. امید داریم که در آینده نزدیک بتوانیم در همین زمینه، آثار تخصصی‌تری را به حضور ارتباط‌شناسان و اندیشه‌ورزان علوم فلسفه و ارتباطات همچنین علاقه‌مندان حرفه‌ای تقدیم کنیم. به باور مترجمان، مشتاق بودن نخستین گام حرکت به سوی فلسفه ارتباطات است و ما امیدواریم که همواره در این راه و روشنگری آن، مشتاق و راغب باشیم.

غلامرضا آذری

(عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی)

حسین کیانی

(پژوهشگر، مترجم و ویراستار ارشد حوزه فلسفه و ادبیات)

تهران - مردادماه ۱۳۹۸

1. Nicolas Bencherki

2. François Cooren

۳. برای آشنایی و دستیابی به نسخه آنلاین این کتاب‌شناسی ر. ک. به:

<http://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199756841/obo-9780199756841-0123.xml>